

† DEBATŲ METODO
PRITAIKYMAS
UGDANT KRITIŠKAI
MĄSTANTĮ JAUNUOLĮ †

PARENGĖ:

Justina Kuncaitienė

*Lietuvos laisvosios rinkos institutas
Švietimo centro vadovė*

Sergej Stoma

*Asociacija „Jaunimo debatai“
Tarybos narys*

Dr. Saulius Matulevičius

*Lietuvos laisvosios rinkos institutas
Asocijuotas ekspertas*

Monika Ežerinskaitė

Debatų metodo konsultantė

Vienas iš svarbiausių uždavinių kiekvienam ugdytojui –

auginti kritiškai ir savarankiškai mąstantį jaunuolį. Šie gebėjimai itin svarbūs tiek besimokant mokykloje, tiek vyresniame amžiuje, kai įsitraukiama į bendruomeninių ir socialinių problemų sprendimą.

Būtent kritinis mąstymas yra universalus gebėjimas,

padedantis moksluose, darbuose, asmeniniame gyvenime. Kritinis mąstymas yra pagrindinis įrankis apgalvojant ir priimant sprendimus. Taip pat, šis gebėjimas neleidžia pasiklysti informacijos gausoje. Pastaruoju metu tai tampa ypač aktualu – skaitmeninėms technologijoms atvėrus didžiulius informacijos laukus, kritinis mąstymas yra reikšmingas įrankis šios informacijos patikimumui įvertinti.

Savarankiškai mąstyti mokomės diskutuodami,

kai turime pagrįsti savo nuomonę ir argumentuoti priimtus sprendimus. Tokiu būdu mes išmokstame įsiklausyti į kitaip mąstančius, palaikančius kitą poziciją. Visas šias savybes galime lavinti visą gyvenimą, tačiau pagrindus įgyjame dar mokykloje. Moksleiviams šie gebėjimai – itin svarbūs, žengiant pirmuosius savarankiško gyvenimo žingsnius, kai iš stebėtojų jie tampa aktyviais socialinių ir bendruomeninių problemų sprendėjais. Atlikti tyrimai rodo, kad kritiškai mąstantys moksleiviai pasiekia geresnių rezultatų, yra kūrybiškesni ir geba priimti sprendimus palankius ne tik sau, bet ir bendruomenei (Dominello 2021)¹.

---

¹ Dominello N., *The Importance of Critical Thinking, For Students and Ourselves 2021* [žiūrėta 2021 spalio 15 d.]
Prieiga per internetą: <https://www.snhu.edu/about-us/newsroom/education/importance-of-critical-thinking-skills>

APIE PROJEKTA

„LAISVĖS DEBATAI“ –

nauja iniciatyva, skatinanti vietos bendruomenių ir moksleivių įsitraukimą į aktualiausių socialinių, ekonominių bei etninių problemų nagrinėjimą.

Siekiame sudominti ir įtraukti jaunimą į diskusijas apie jiems ir bendruomenei aktualius klausimus, kūrybiškumą, pilietiškumą, moralę, galimybes ir laisvę.

Debatų formatas skirtas jaunuoliams mokytis analizuoti problemas ir dalyvaujant (organizuojant ir įgyvendinant debatus) ieškoti galimų sprendimus, ugdyti kritinį mąstymą, empatišką klausymąsi ir pagarbą turintiems kitą nuomonę.

Projekto dalyviams suteiksime prieigą prie specialiai temoms atrinktos medžiagos. Mokiniai galės naudotis tarptautiniu mastu įvertintu vadovėliu „Ekonomika per 31 valandą“ bei integruota, reiškiniais grįsta medžiaga iš ugdymo platformos „Pilietis per 31 valandą“. Mokytojams suteiksime nemokamą prieigą prie vadovėlio bei ugdymo platformos mokytojo knygų, kuriose gausu papildomos informacijos, užduočių ir patarimų, kaip padėti mokiniams mokytis.

Dalyvius apmokysime, kaip naudotis specialiai šiam projektui sukurta debatų metodologija. Pasidalinsime geriausiomis praktikomis iš įvairių debatų klubų. Suteiksime visą kitą reikiamą informaciją. Viso projekto metu rengsime mokytojų bei mokinių konsultacijas.

KAS YRA PROJEKTO AUDITORIJA?

- Mokyklos bendruomenė – mokytojai, administracijos darbuotojai;
- Vietos bendruomenė (nevyriausybinis sektorius, savivaldos atstovai, vietos verslo atstovai);
- Švietimo bei jaunimo darbuotojai;
- 9–12 klasių moksleiviai.

KODĖL DEBATAI?

Debatų esmė – pateikti aiškią poziciją prieštaringu klausimu. Ją argumentuotai pagrįsti, gebėti įsiklausyti į kitą poziciją, siekiant išsiaiškinti platų problemos suvokimą.

Debatų metu kiekvienas dalyvis bent kartą pasisako palaikydamas arba prieštaraudamas konkrečiam siūlymui – debatų temai, probleminiam klausimui. Pagrindinė užduotis yra atsakyti į šį klausimą „už“ arba „prieš“ bei pagrįsti savo pasirinkimą.

„Laisvės debatuose“ 6 dalyviai visuomet debatuos visuomenei aktualiais klausimais, trys būdami „už“ ir trys būdami „prieš“. Debatų temos suteikia galimybę rasti svarių argumentų pasisakyti tiek „už“, tiek „prieš“.

Pavyzdžiui:

- Ar kiekvienas, tik baigęs mokyklą, gali būti verslininkas?
- Ar aukštasis mokslas turi būti nemokamas kiekvienam piliečiui?
- Ar turėtų būti ribojamas robotų ir dirbtinio intelekto naudojimas privačiame sektoriuje?

Svarbu paminėti, kad debatų metu užimama pozicija nebūtinai turi atitikti asmeninę nuomonę. Dalyvavimas debatuose jokia būdu nėra asmeninių vertybių arba įsitikinimų pristatymas arba gynimas.

Sėkmė debatuoiant priklauso nuo to, kaip aiškiai dalyvis pristato ir argumentuoja savo poziciją pagrįsdamas ją įvairiais faktais, ar sugeba atidžiai ir įdėmiai išklaudyti kitus, tiksliai nurodyti ir suprantamai pateikti savo argumentus. Šie uždaviniai yra labai panašūs į kasdienį bendravimą – juk įtikinti kitus kartais tenka net ir buitinėse situacijose.

Pavyzdžiui, jeigu nusprendžiame apsilankyti teatre su draugais, pirmiausiai pranešame apie savo ketinimus, vėliau pakviečiame draugus prisijungti ir paaiškiname, kodėl tai būtų puikus penktadienio vakaro planas – galimybė pabendrauti, praplėsti akiratį, maloniai ir turiningai praleisti laiką. Kita vertus, jei esame draugo pozicijoje, bet planų penktadienio vakarui jau turime, taip pat tai aiškiai pasakome ir pateikiame atitinkamas priežastis: darbas, užimtumas, netinkamas laikas ir panašiai. Siekdami išsaugoti draugiškus ryšius pasiūlome alternatyvą – kitą veiklą arba kitą laiką. Tokiu būdu išliekame mandagūs ir parodome, kad mums rūpi draugystė ar kartu praleistas laikas.

Debatai tiesiog nuasmenina kasdienę diskusiją ir kelia klausimus ne apie konkretaus žmogaus, o visuomenės interesus. Reikalavimas išklaudyti kitus bei pateikti savo argumentus užkerta kelią paprastam ginčui, kurio pagrindas – emocijos. Gerų debatų metu visuomet yra aišku, tarp kokių galimybių yra renkamasi, kokie argumentai pateikiami skirtingų pusių ir svarbiausia – kurie iš pateiktų argumentų yra svaresni ir galėtų nulemti sprendimą. Tai konstruktyvus pokalbis, kurio objektas yra ne pats kalbėtojas, o jo teikiamas pasiūlymas. Svarbu suprasti, kad skirtingoms pusėms nebūtina rasti sprendimo būdą. Dažnai debatai gali būti įrankis stebintiems ir klausantiems iš naujo permąstyti savo žinojimą, geriau suprasti kito nuomonę ir praplėsti mąstymo ribas.

MOKYDAMIESI DEBATUOTI MOKSLEIVIAI TAIP PAT GALI IŠMOKTI:

- ▶ Pagrįsti savo nuomonę;
- ▶ Argumentuotai dėstyti mintis;
- ▶ Nuosekliai plėtoti temą;
- ▶ Analizuoti ir lyginti skirtingas nuomones;
- ▶ Kantriai išklausyti kito nuomonę;
- ▶ Toleruoti kito nuomonę;
- ▶ Greitai ir taikliai reaguoti;
- ▶ Viešo kalbėjimo įgūdžius;
- ▶ Ugdytis neverbalinės kalbos gebėjimus

ir dar daug kitų naudingų savybių.

DALYVAUJANTIEMS ŠIAME PROJEKTE MES SIŪLOME:

- ▶ Mokymosi medžiagą;
- ▶ Debatų temas;
- ▶ Išplėtotą debatų metodą;
- ▶ Apmokymus projekto dalyviams;
- ▶ Apdovanojimus debatų dalyviams;
- ▶ Mentorystę viso projekto metu;
- ▶ Veiklos tęstinumą;
- ▶ Kitus reikalingus įrankius įgyvendinant debatus.

DEBATŲ STRUKTŪRA

„Laisvės debatų“ formatas yra skirtas 6 asmenims, iš kurių 3 yra teigiančiųjų ir 3 – neigiančiųjų pusėje. Debatų dalyviai atitinkamai užima vieną iš 6 pozicijų: T1, N1, T2, N2, T3, N3. Komandos debatų temas žino iš anksto ir turi laiko kartu pasiruošti. Debatai yra sudaryti iš trijų etapų, kurie pateikti lentelėje apačioje, bendra trukmė – 35 min.

ETAPAS	APRAŠYMAS	LAIKAS
<u>Pirmasis etapas</u>	Kiekvienas dalyvis turi 3 min. išdėstyti savo poziciją ir pateikti pagrindinius argumentus.	18 min. (po 3 min. kiekvienam dalyviui)
<u>Pertrauka</u>	Dalyviai turi laiko pasitarti komandose prieš prasidedant antrajam etapui.	5 min.
<u>Antrasis etapas</u>	Kiekvienas dalyvis turi po 2 min. atsakyti į kitos pusės išsakytą kritiką, atremti kitos pusės argumentus bei apibendrinti savo poziciją.	12 min. (po 2 min. kiekvienam dalyviui)

Pirmojo etapo tikslas – pateikti atsakymą į debatų klausimą – teiginį – ir jį pagrįsti. Debatų teiginys ir argumentavimas yra visų šešių įžanginių kalbų pagrindas. Pirmajam debatų dalyviui (T1) tenka ypatinga užduotis – pristatyti ir paaiškinti debatų temą, taip pat pristatyti ir tinkamai paaiškinti teiginį. Tuomet kiti dalyviai išsako savo poziciją dėl šio teiginio.

Teigiančiųjų komandos užduotis – teiginį palaikyti ir paaiškinti, kam ir kodėl jis galėtų būti naudingas.

Neigiančiųjų komandos užduotis – ne tik prieštarauti, bet ir atidžiai išnagrinėti teiginį – atsižvelgiant į bendrąjį visuomenės interesą ir interesus tų, kuriems teiginys gali turėti nepalankų poveikį.

T₁

- Pristato pagrindinį debatų teiginį;
- Detaliai paaiškina teiginį;
- Trumpai pristato teigiančiųjų komandos argumentus.

N₁

- Pristato kodėl teiginys yra neigiamas (T₁);
- Atkreipia dėmesį reiškinio trūkumus;
- Trumpai pristato neigiančiųjų komandos argumentus.

T₂

- Atsako į išsakytas pastabas (N₁);
- Gali papildyti arba patikslinti teiginį;
- Išdėsto pirmuosius komandos argumentus.

N₂

- Dar kartą įvertina patikslintą teiginį;
- Apžvelgia ir atsako į pirmuosius išdėstytus teigiančiųjų argumentus (T₂);
- Išdėsto pirmuosius neigiančiųjų argumentus.

T₃

- Atsako į pirmuosius neigiančiųjų argumentus (N₂);
- Išdėsto antruosius teigiančiųjų argumentus;
- Apibendrina stipriausius teigiančiųjų argumentus ir pakartoja debatų teiginį.

N₃

- Atsako į teigiančiųjų antruosius argumentus (T₃);
- Išdėsto antruosius neigiančiųjų argumentus;
- Apibendrina neigiančiųjų stipriausius argumentus ir pakartoja prieštaravimą teiginiui.

Pertrauka – 5 min.

Pertrauka yra skirta trumpam komandos pasitarimui. Komandoms rekomenduojama aptarti savo poziciją ir argumentus, taip pat susitarti dėl antrojo etapo kalbų. Komandos dalyviai gali nuspręsti pasikeisti vaidmenimis savo komandoje, jei mano tai esant reikalinga. Pavyzdžiui, T₁ gali tapti T₂, o T₂ atlikti T₁ vaidmenį antrajame etape. Pasikeitimas nėra būtinas.

Antrasis etapas – 12 min. (po 2 min. kiekvienam dalyviui)

Antrajame etape dalyviai vėl užima savo pozicijas. Pertraukos metu parengę ir peržiūrėję savo pozicijas bei argumentus, debatų dalyviai išdėsto, kaip vertina savo ir kitų kalbėtojų pateiktus argumentus.

Antrojo etapo kalbose apibendrinami debatai. Jų metu pakartojamos svarbiausios mintys, jos išdėstomos aiškiau, dar kartą pabrėžiama jų svarba. Visiškai naujus argumentus minėti antrajame etape gali tik T1 ir N1. Vietoj naujų argumentų kiekvienas debatų dalyvis turėtų paaiškinti, koks yra debatų rezultatas, ką jis laiko lemiamu argumentu ir koks yra jo galutinis atsakymas į debatų klausimą. Taip pat skatiname kalbėtojus pagalvoti apie tai, kokios problemos galėtų būti svarstomos kituose debatuose ateityje.

T1

- Atsako į ankstesnius neigiančiųjų pusės argumentus;
- Pristato papildomus argumentus ir praktinius pavyzdžius;
- Trumpai pristato teiginio kuriamus privalumus visuomenei.

T2

- Aptaria aspektus, dėl kurių abi pusės sutarė debatų metu;
- Aptaria aspektus, dėl kurių abi pusės labiausiai nesutarė debatų metu;
- Išdėsto teigiančiųjų nuomone svariausią debatų argumentą.

T3

- Pabrėžia, kokioms sferoms didžiausią įtaką turės debatų teiginys;
- Aptaria galimas debatų pasekmes;
- Kelia klausimus, dėl ko galėtų būti

N1

- Atsako į ankstesnius teigiančiųjų argumentus;
- Pristato papildomus argumentus ir praktinius pavyzdžius;
- Trumpai pristato teiginio neigiamas pasekmes visuomenei.

N2

- Aptaria aspektus, dėl kurių abi pusės sutarė debatų metu;
- Aptaria aspektus, dėl kurių abi pusės labiausiai nesutarė debatų metu;
- Išdėsto neigiančiųjų nuomone svariausią debatų argumentą.

N3

- Pabrėžia, kokioms sferoms didžiausią įtaką turės debatų teiginys;
- Aptaria galimas debatų pasekmes;
- Kelia klausimus, dėl ko galėtų būti debatuojama ateityje.

KOKS YRA GERAS DEBATŲ KLAUSIMAS?

Debatų klausimai turėtų būti formuluojami atsižvelgiant į šiuos kriterijus:

- Debatų klausimas turėtų prasidėti žodžiu „ar“;
- Į debatų klausimą turėtų būti galimybė argumentuotai atsakyti „taip“ arba „ne“;
- Debatų klausimas turėtų atspindėti realią egzistuojančią situaciją;
- Tai turėtų būti **praktinis klausimas**, ne filosofinis ar teorinis. Klausime turi būti minimi konkretūs pasiūlymai arba reguliavimai;
- Siūlymai ir reguliavimai debatų klausime turėtų būti pozityvaus pobūdžio, tam, kad teigiantieji į klausimą galėtų atsakyti „taip“.

TINKAMA TEMA	NETINKAMA TEMA
Robotai gali padėti optimizuoti gamybos sektoriaus procesus.	Robotai neturi perimti žmonių darbų.
Sumažinus mokesčius pagerėtų šalies ekonomika.	Valstybei nėra naudinga mažinti mokesčius.
Šių dienų žmogui pinigai yra būtini.	Pinigų žmonėms nereikia.

- Debatų klausimas turėtų būti aktualus visuomenės interesui (ekonominis, kultūrinis, politinis, teisinis ir t.t.);
- Debatų klausimas turėtų būti trumpas ir konkretus;
- Debatų klausimas turėtų suteikti vienodas galimybes abiemis debatuojančioms pusėms.

**KODĒL
SVARBUS
YRA
3
ARGUMEN-
TAVIMAS?**

Teiginys be argumento yra tik išsakyta mintis. Dažniausiai teiginio teisingumą pripažįstame tik tuomet, kai išgirstame pakankamai argumentų.

Pagrindinė argumento mintis

Samprotaujant, svarbu tiksliai ir trumpai pasakyti minties ir argumento esmę. Trumpai išdėstyta pagrindinė argumento dalis leidžia klausytojui išlaikyti dėmesį ir toliau klausytis kalbančiojo.

PAVYZDYS NR. 1

Tema:

Ar mokslas ir po pandemijos turėtų būti nuotolinis?

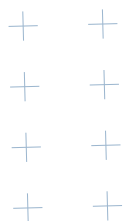
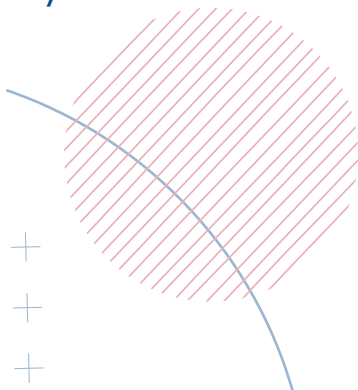
Galimas 1T kalbėtojo argumentas:

Nuotolinis ugdymas didina mokytojų ir mokinių lankstumą.

Paaiškinimas ir pagrindimas

Išdėsčius pagrindinę mintį, svarbu tiksliai išaiškinti, ką tai reiškia ir kodėl tai svarbu. Taip pat, šiame žingsnyje svarbu naudotis įvairia turima informacija, pavyzdžiais ir nuosekliai vesti klausytoją minties keliu. Pagrindinis tikslas yra įtikinti klausytoją, kodėl tai, ką sako kalbėtojas, yra teisinga – tad svarbu logiškai dėlioti argumentaciją pasitelkiant argumentą stiprinančius pavyzdžius.

PAVYZDYS NR. 2

Tema:

Ar mokslas ir po pandemijos turėtų būti nuotolinis?

Galimas 1T kalbėtojo paaiškinimas ir pagrindimas:

Mokiniai lengviau pasiekia reikiamą informaciją, gali patogiai naudotis išmaniais įrenginiais, o prireikus gali susitarti su mokytoju dėl konsultacijos kontaktiniu būdu. Kai kuriems mokiniams geriau mokytis namie, jie gali lengviau susikaupti, napatiria mokyklos keliamo streso, išvengia ilgų kelionių į mokyklą. Tuo tarpu mokytojai gali dėstyti pamoką daugiau nei vienai klasei tuo pat metu (jei temos sutampa), taip pat gali naudotis technologijų pagalba, rodyti papildomą video medžiagą ir tiesiogiai matyti kaip mokiniai atsakinėja į klausimus raštu. Taip pat, nuotolinis mokymas leidžia mokytojams rengti konsultacijas mažesnėms jaunuolių grupėms, kuriose mokytojas gali skirti daugiau dėmesio vienam moksleiviui.

Galimas 1N kalbėtojo paaiškinimas ir pagrindimas:

Mokiniams sunku sutelkti dėmesį, sudėtinga nuosekliai sekti pamoką ir dėstomą informaciją. Dažnai dėmesį blaško socialiniai tinklai, telefonas ar namie esantys šeimos nariai – dėl šių priežasčių yra sunkiau mokytis ir pasiekti tokius pat rezultatus kaip klasėje. Moksleiviai praranda ryšį su bendraklasiais. Užduotys atliekamos įvairiose internetinėse platformose, šis darbo klasėje metodas apsunkina bendravimą ir mažina darbo našumą. Kalbant apie mokytojus, daugumai darbo krūvis ženkliai padidėja. Pasiruošimas pamokoms užima ženkliai daugiau laiko. Mokyklose naudojamas turinys nėra pilnai pritaikytas nuotolinėms pamokoms, dėl to trūksta įdomaus turinio pasirinkimo ir priemonių pamokoms išdėstyti nuotoliniu būdu. Taip pat, nuotolinis mokymas apsunkina bendravimą su mokiniais, daug sunkiau užmegzti ryšį ir pastebėti mokinių emocijas.

PAGRINDINĖ GERO ARGUMENTO STRUKTŪRA:

- Kreipimasis į oponentą: „Jūs sakote, kad ... / Jūs teigiate, kad ...“ (jei to reikia)
- Minties susiejimas: „Aš manau, kad yra taip pat, nes .../ Aš nesutinku, nes ...“

Argumentas (S.R.E. – Super Reasonable Expression):

1. Teiginys
2. Argumentacija
3. Pavyzdys

ARGUMENTAVIMO UŽDUOTIS:

Užsirašykite savo kalbą arba vieną argumentą. Užsirašius lentelėje sužymėkite:

	TAIP	NE
Argumentas turi aiškų teiginį	☐	☐
Argumentas yra paaiškintas ir klausytojas supras, kodėl tai svarbu	☐	☐
Argumentas pagrindžiamas pavyzdžiais	☐	☐
Pavyzdžiai sustiprina argumento svarbą	☐	☐
Argumentas turi užbaigiamąjį sakinį, kuris paaiškina kodėl svarbu išsakyta informacija	☐	☐

KOMISIJA IR VERTINIMAS

KOMISIJĄ SUDARO:

Rekomenduojame, jog komisija būtų įvairi. Neapsiribokite vien mokyklos atstovais.

Siūlome į komisiją kviesti:

- Du mokyklos atstovus;
- Miesto bendruomenės atstovą (NVO, jaunimo koordinatorius ar pan.);
- Vietos verslininką ar socialinės medijos atstovą.

Debatų vertinimo aspektai:

- Turinys – galima lengvai suprasti, ką kalbantysis nori pasakyti. Jis savo teiginius pagrindžia argumentais, paaiškina, kodėl mintis yra svarbi, remiasi šiomis dienomis aktualiais pavyzdžiais.
- Kalba – aiški, mintis – nuoseki, suprantama, ką kalbantysis nori pasakyti, nenukrypsta nuo temos.
- Argumentavimas – kalbėtojas remiasi argumentuotais, mokslu, statistika ir pan. paremtais pavyzdžiais ir logiškai įtraukia juos į savo temą.
- Apibendrinimas – kalbantysis apibendrina išsakytas mintis, išreiškia / pabrėžia pagrindinę mintį ir išryškina žinutę.

Svarbu

Jei debatų dieną vienas iš komandos narių negali dalyvauti, prie komandos leidžiama prisijungti kitam moksleiviui ir jį pakeisti. Jei tokios galimybės nėra, komandos narį pakeisti ir vietoj jo kalbėti gali bet kuris iš dviejų komandos narių.

INSTRUKCIJA TEISĒJAMS

DATA

TEISĒJAS

TEMA

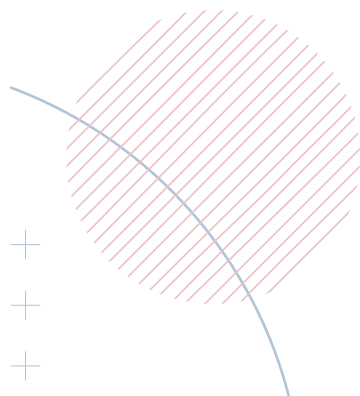
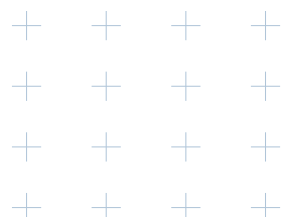
Užrašykite kiekvienos komandos kalbėtojų pavardes

Priskirkite atitinkamus balus kiekvienam kalbėtojui (balų skalę rasite kitame lape)

Kiekvienos komandos bendri taškai yra visų komandos kalbėtojų taškų suma.

Kiekvienas teisėjas vertina teigiančiųjų ir neigiančiųjų komandą, kad tai padaryti būtų lengviau, rekomenduojame balus skirti kiekvienam komandos nariui, o po to rezultatus susumuoti.

Rekomenduojame užsirašyti 3 teigiamus ir 3 tobulintinus komentarus kiekvienai komandai.

KOMANDA SURINKUSI DAUGIAUSIA TAŠKŲ IR LAIMĖJUSI DEBATĄ YRA: (komandos laimi tik pagal taškus)

Komanda	TEIGIANTIEJI	NEIGIANTIEJI
---------	--------------	--------------

TEIGIANČIŲJŲ KALBĖTOJAI

1. VARDAS:

Turinys ir dalykinės žinios (24–32)	Stilius ir kalbos raiška (18–24)	Įtaigumas ir strategija (18–24)
-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

1T taškai: /60-80

2. VARDAS:

Turinys ir dalykinės žinios (24–32)	Stilius ir kalbos raiška (18–24)	Įtaigumas ir strategija (18–24)
-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

2T taškai: /60-80

3. VARDAS:

Turinys ir dalykinės žinios (24–32)	Stilius ir kalbos raiška (18–24)	Įtaigumas ir strategija (18–24)
-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

3T taškai: /60-80

VISO
TAŠKŲ:

NEIGIANČIŲJŲ KALBĖTOJAI

1. VARDAS:

Turinys ir dalykinės žinios (24–32)	Stilius ir kalbos raiška (18–24)	Įtaigumas ir strategija (18–24)
-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

1N taškai: /60-80

2. VARDAS:

Turinys ir dalykinės žinios (24–32)	Stilius ir kalbos raiška (18–24)	Įtaigumas ir strategija (18–24)
-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

2N taškai: /60-80

3. VARDAS:

Turinys ir dalykinės žinios (24–32)	Stilius ir kalbos raiška (18–24)	Įtaigumas ir strategija (18–24)
-------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

3N taškai: /60-80

VISO
TAŠKŲ:

INSTRUKCIJA

Šiuose debatuose laimi komanda surinkusi daugiausia taškų, taigi nepaisant teisėjų asmeninio požiūrio temos atžvilgiu, nugalėjusi komanda skelbiama tik pagal taškus. Jie skiriami už tris kriterijus – **turinį ir dalykines žinias, stilių ir kalbos raišką bei įtaigumą ir strategiją**. Prašome vadovautis žemiau pateiktomis gairėmis, skiriant taškus kiekvienam kalbėtojui ir skelbiant nugalėjusią komandą. Prisiminkite, kad laimėjimas turi atspindėti visus tris kriterijus, o ne tik kalbėtojo įtaigumą ar gerą pateikimą.

Turinys ir dalykinės žinios (40 proc. visų taškų)

Kokios yra debatuotojo/-os žinios apie debatų temą?

Dalykinės žinios apibūdina gebėjimą tiksliai atsakyti į faktinius klausimus, susijusius su debatų tema.

Į ką verta atkreipti dėmesį:

- Žinios apie esamą situaciją (faktai, problemos, egzistuojanti teisinis reguliavimas);
- Žinių platumas, paminėtų aspektų ir debatų klausimo vertinimo perspektyvų įvairovė (moraliniai, politiniai, ekonominiai, teisiniai ir kiti aspektai);
- Informacijos aktualumas ir atitikimas temai;
- Informacijos tikslumas (duomenys, faktai, apibrėžimai, citatos).

ĮVERTINIMAS	TAŠKAI	APRAŠYMAS
Nepriekaištingas	32	puikiai pasiruošęs, turi visą reikalingą informaciją, išsamiai išmano ir supranta debatų temą
Labai geras	30–31	pasiruošęs, turi nemažai reikalingos informacijos, išsamiai išmano ir supranta debatų temą, pasitaiko vos keletas netikslumų
Geras	28–29	pilnai informuotas, žino svarbiausius palaikomos pozicijos aspektus
Neblogas	27	gerai informuotas, žino nemažą dalį svarbios informacijos
Patenkinamas	26	dalina informuotas, dalis žinių tikslios ir aktualios
Prastas	25	vos susipažinęs su tema, dauguma faktų neteisingi
Minimalus	24	nieko nežino, visi teiginiai neįtikinantys

Stilius ir kalbos raiška (30 proc. visų taškų)

Kaip gerai debatuotojas/-a reiškia savo mintis?

Išraiškingumas ir stilius rodo gebėjimą išreikšti save visais kalbinės raiškos aspektais: verbaliniu ir neverbaliniu.

Į ką verta atkreipti dėmesį:

- sklandus ir tolygus kalbėjimas;
- aiški struktūra, tinkamos pauzės;
- suprantama sakinių struktūra;
- formuluočių aiškumas ir įtaigumas;
- veido ir balso išraiška;
- aiškus tarimas ir artikuliavimas.

ĮVERTINIMAS	TAŠKAI	APRAŠYMAS
Nepriekaištingas	24	tinkami žodžiai ir frazės, įsimintina ir originali kalba
Geras	22–23	aiški, vaizdinga ir gyva kalba
Neblogas	20–21	suprantama ir sklandi kalba
Labai geras	19	beveik visi žodžiai ir frazės tinkami, yra įsimintinų dalių
Patenkinamas	18	dažniausiai suprantama kalba
Prastas	17	sunkiai suprantama kalba
Minimalus	16	visiškai neaiški kalba

Įtaigumas ir strategija (30 proc. visų taškų)

Kaip įtikinamai debatuotojas/-a pagrindžia tai, ką sako?

Įtaigumas – tai gebėjimas argumentuoti taip, kad klausytojas būtų linkęs laikyti kalbėtojo poziciją pagrįsta ir su ja sutikti.

Į ką verta atkreipti dėmesį:

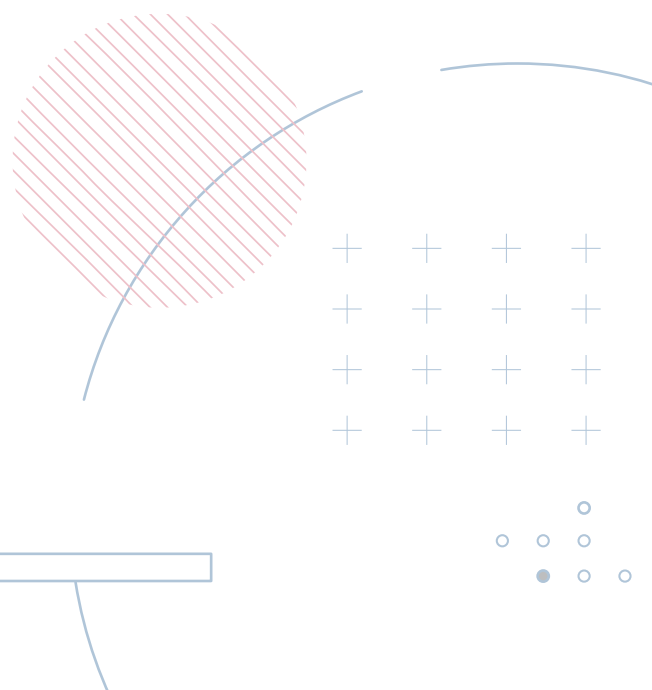
- pozicijos pagrindimas (ne tik pozicijos konstatavimas);
- pagrindimo logika ir nuoseklumas (įtikinamumas);
- pagrindimo prielaidų priimtinumas (tikėtumas);
- pateiktų argumentų svarbos paaiškinimas;
- dėmesio esminiams debatų metu kilusiems klausimams skyrimas.

ĮVERTINIMAS	TAŠKAI	APRAŠYMAS
Nepriekaištingas	24	kalba įtikinama ir pagrįsta, atkreiptas dėmesys į esminius debatų metu kilusius klausimus
Labai geras	22–23	kalba įtikinama ir pagrįsta dauguma aspektų, dalinai atkreiptas dėmesys į esminius debatų metu kilusius klausimus
Geras	20–21	aiškus teiginių pagrindimas, priešastys tinkamai pateiktos
Neblogas	19	iš dalies aiškūs teiginiai, argumentai įtikinami
Patenkinamas	18	pozicija tik iš dalies pagrįsta, daugelis argumentų silpni
Prastas	17	beveik tik teiginių konstatavimas, pozicija vargu ar pagrįsta
Minimalus	16	pozicija visiškai neaiški, nėra pagrindimo

DEBATŲ VERTINIMO STANDARTAS:

Būtent toks taškų skaičius leidžia įvertinti kiekvieną kalbėtoją kritiškai ir skirti jam atitinkamą balų skaičių. Žemas balų skaičius (pvz. 3-4) gali demotyvuoti mokinį ar komandą.

GALIMITAŠKAI	32	24	24	80
Kriterijus	Turinys	Stilius	Strategija	Iš viso
Puikus	32	24	24	80
Labai geras	30–31	22–23	22–23	74–79
Geras	28–29	20–21	20–21	70–73
Neblogas	27	19	19	67–69
Patenkinamas	26	18	18	65–66
Prastas	25	17	17	61–64
Minimalus	24	16	16	60

DEBATU TEMOS

1. Ar valstybės paramos turi nebelikti ir kiekvienas žmogus turi užsidirbti pragyvenimui pats?
2. Ar žmonės yra priklausomi nuo socialinių tinklų?
3. Ar Lietuvoje yra priimami kokybiški įstatymai?
4. Ar viską galime nusipirkti turėdami pakankamai pinigų?
5. Ar reikia šalyje mažinti mokesčius?
6. Ar taupymas yra asmeninė kiekvieno piliečio atsakomybė?
7. Ar sveikatos apsauga turi būti tik privataus, o ne valstybinio sektoriaus teikiama paslauga?
8. Ar žmogui yra būtini pinigai?
9. Ar valstybė turėtų reguliuoti prekių ir paslaugų kainas rinkoje?
10. Ar universalios bazinės pajamos sumažintų skurdą?
11. Ar globalizacija gali sumažinti atotrūkį tarp turtingų ir vargšų?
12. Ar mokyklos turėtų uždrausti nesveiką maistą?
13. Ar valstybė turėtų reguliuoti verslą?
14. Ar legalūs imigrantai kelia grėsmę darbo rinkai?
15. Ar kiekvienas, tik baigęs mokyklą, gali būti verslininku?
16. Ar aukštasis mokslas turi būti nemokamas kiekvienam piliečiui?
17. Ar mokyklose svarbu vadovautis demokratijos principais?
18. Ar mūsų šalyje vyrauja žodžio laisvė?
19. Ar mokslas ir po pandemijos turėtų būti nuotolinis?
20. Ar darbą iš žmonių atims robotai ir dirbtinis intelektas?

Visą papildomą informaciją apie projektą ir naudingas nuorodas pasiruošimui rasite:

<https://www.llri.lt/laisves-debatai>

